

досвід комплексної, обґрунтованої та професійної оцінки діяльності банківських установ для подальшого створення надійної технології рейтингового процесу, який би стимулював подальший розвиток усієї банківської системи.

**О.В. Топоркова**, канд. екон. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)

**Т.О. Євлаш**, асп. (ХДУХТ, Харків)

## МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД СТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ

Виникнення дебіторської заборгованості на підприємстві є об'єктивним явищем в умовах конкуренції. Попереджувальним заходом є створення резерву сумнівних боргів, внаслідок якого на балансі підприємства формується заборгованість, можливість погашення якої викликає сумнів (сумнівна заборгованість). У випадку, коли підприємство має достатні підстави припускати, що така заборгованість не буде погашена, вона повинна бути віднесена на витрати, оскільки не може бути визнана активом та відображена у балансі, так як підприємство не отримає в майбутньому економічні вигоди. З метою оцінки можливих витрат внаслідок виникнення безнадійної заборгованості П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» передбачає нарахування резерву сумнівних боргів.

Як відомо, строки оплати дебіторської заборгованості визначаються у договорах, укладених з дебіторами. В Положенні про облікову політику підприємства необхідно зазначити не лише метод нарахування резерву сумнівних боргів, який буде використовуватись, а й розробити уніфіковану форму договору з контрагентами, яка б включала дані про платоспроможність дебітора під час підписання угоди. Після закінчення зазначеного в договорі строку оплати у підприємства виникають сумніви щодо сплати боргу. На суму такої заборгованості створений резерв сумнівних боргів послужить напрямком самострахування від втрат, акумулювання коштів для їх покриття, допомагає уникнути втрат від оподаткування та забезпечує точність визначення вартості поточної дебіторської заборгованості.

Резерви сумнівних боргів дозволяється створювати за результатами інвентаризації дебіторської заборгованості в кінці року, в той час як сумнівні борги виникають в ході торговельних операцій протягом року. Найефективнішим варіантом нарахування резерву сумнівних боргів є той, коли розрахунок резерву сумнівних боргів проводять перед складанням звітності, а використовують його протягом звітного року.

Міжнародний досвід стосовно створення та використання резерву сумнівних боргів з дебіторської заборгованості (ДЗ) систематизовано у таблиці. Отже, більшість країн визнає необхідність створення резерву сумнівних боргів, проте його облік має певні відмінності та особливості застосування.

Таблиця – Особливості створення та використання резерву сумнівних боргів у зарубіжних країнах

№ з/п	Країна	Особливості створення та використання резерву сумнівних боргів
1	Франція	Резерв на безнадійну та сумнівну ДЗ формується у обсягах, які дорівнюють різниці між її номінальною та реальною вартістю, а право на його формування виникає у підприємства у разі високої вірогідності неповернення дебіторської заборгованості.
2	Великобританія	Окремий резерв створюється для визначеної ДЗ. Безнадійна ДЗ шляхом прямого списання відноситься на витрати періоду (якщо по ній не створювався окремий резерв). Коригування рахунку резерву здійснюється лише в кінці звітного періоду.
3	Португалія	Право на формування резерву виникає тоді, коли прострочення терміну наявної ДЗ складає більше 6 місяців, а боржника визнано банкрутом або сплата боргу залежить від судового рішення, рішення комітету кредиторів, арбітражного процесу. Резерв сумнівної та безнадійної заборгованості нараховується у межах 25% ДЗ строком від 6 міс. до 1 року; 75% – від 1,5 до 2 років; 100% – більше 2 років. Умовою нарахування резерву є ініціатива компанії з погашення ДЗ та частка кредитора до 10% у капіталі підприємства. Резерв сумнівних боргів визнається в цілях оподаткування.
4	Італія	Дозволено щорічно відносити до резерву сумнівних боргів 0,5% загального обсягу ДЗ до його максимального значення 5%.
5	Японія	Створюється в розмірі 0,3-1,3% ДЗ в залежності від галузі. Резерв сумнівних боргів у даному обсязі визнається в цілях оподаткування.
6	Швеція	Граничний розмір безнадійної та сумнівної ДЗ не встановлюється. Резерв сумнівних боргів не визнається в цілях оподаткування.
7	Росія	Бухгалтерський облік: резерв створюється у розмірі загальної величини сумнівної ДЗ від реалізації товарів, робіт, послуг. Податковий облік: резерв створюється по довільній сумнівній ДЗ : строком більше 90 днів у розмірі 100%; від 45 до 90 днів – 50%; за іншою ДЗ – 0%. Резерв не повинен перевищувати 10% від виручки звітного (податкового) періоду.